

2. про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>

3. Буга Г. С. Правове регулювання діяльності Національної гвардії України. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3/2023. С. 593–595.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-49>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЄС

Серебро Михайло Володимирович

*кандидат юридичних наук, доцент, докторант
Ужгородського національного університету
м. Ужгород, Україна*

Україна прагне набути повноправного членства в Європейському Союзі, тому одним із основних завдань органів публічної адміністрації є адаптація національного законодавства до права ЄС, включаючи адміністративно-правове регулювання суспільних відносин у сфері використання інформаційних технологій.

Право на недоторканність приватного життя є частиною Європейської конвенції з прав людини 1950 року, яка проголошує: «Кожен має право на повагу до свого приватного та сімейного життя, до свого житла та до своєї кореспонденції». Виходячи з цього, Європейський Союз намагався забезпечити захист цього права у сфері використання інформаційних технологій через законодавство.

У міру розвитку технологій і винаходу Інтернет ЄС визнав потребу в сучасних засобах захисту. Тож у 1995 році було прийнято Європейську директиву із захисту даних, яка встановлювала мінімальні стандарти конфіденційності та безпеки даних, на основі яких кожна держава-член ЄС розробляла свій власний імплементаційний закон. Але Інтернет вже перетворювався на велику базу даних, якою він є сьогодні. У 1994 році в мережі з'явився перший рекламний банер. У 2000 році більшість фінансових установ пропонували онлайн-банкінг. У 2006 році Facebook відкрився для громадськості. У 2011 році користувач Google подав позов до суду на компанію за сканування його електронної пошти. Через два місяці після цього європейський орган із захисту даних оголосив, що ЄС потребує «комплексного підходу до захисту персональних даних», і розпочалася робота над оновленням директиви 1995 року [1].

За результатами цієї роботи в Європейському Союзі у 2016 році було прийнято Загальний регламент про захист даних (General Data Protection Regulation, GDPR). Цей загальноєвропейський акт розширює повноваження держав у сфері соціальних мереж – дозволяє видаляти незаконний контент і змушує платформи докласти більше зусиль для боротьби з небезпечними матеріалами [2]. Цей новий європейський закон про конфіденційність і безпеку даних містить сотні сторінок нових вимог для організацій у всьому світі [1].

Загальний регламент захисту даних (GDPR) є найсуворішим законом про конфіденційність і безпеку в світі. Незважаючи на те, що він був розроблений і прийнятий Європейським Союзом, він накладає зобов'язання на організації незалежно від місця їх знаходження, доки вони націлені або збирають дані, пов'язані з людьми в ЄС [1]. Отже, GDPR стосується безпосередньо і України. В мережі його популяризації присвячений окремий веб-сайт – <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/>

Загальний регламент захисту даних (GDPR) набув чинності 25 травня 2018 року. Згідно з GDPR передбачено стягнення суворих штрафів з тих, хто порушить його стандарти конфіденційності та безпеки, причому штрафи сягатимуть десятків мільйонів євро. За допомогою GDPR Європа демонструє свою тверду позицію щодо конфіденційності та безпеки даних у той час, коли все більше людей довіряють свої особисті дані хмарним сервісам (службам), а порушення є щоденним явищем [1].

Статтею 68 Загального регламенту захисту даних (GDPR) передбачено створення Європейської ради із захисту даних як органу Союзу, що має статус юридичної особи. Рада складається з голови одного наглядового органу кожної держави-члена та Європейського інспектора із захисту даних або їхніх відповідних представників. Якщо в державі-члені ЄС більш ніж один наглядовий орган відповідає за моніторинг застосування положень згідно з цим Регламентом, спільний представник призначається відповідно до законодавства цієї держави-члена [1].

Британський уряд також з 2019 року готує масштабний законопроект, покликаний максимально врегулювати діяльність соціальних мереж [2].

Таким чином, на заміну ліберальному режиму використання Інтернет в ЄС приходить нова реальність, пов'язана із правовим врегулюванням діяльності соціальних мереж та месенджерів. Органи публічної адміністрації змушені втручатися в діяльність інтернет-спільноти та обмежувати право користувачів на вільне вираження своїх поглядів, адже під питанням опинилася національна безпека держав та механізм захисту прав і свобод людини від протиправних посягань правопорушників, які проводять негативні інформаційні компанії в Інтернет, поширюють незаконний цифровий контент, збирають персональні дані користувачів без їх згоди тощо. До прикладу – це спільноти прихильників терористичних організацій, клуби самогубців,

об'єднання неонацистських організацій, закриті спільноти педофілів та інших негативних елементів.

Важливим етапом у розвитку адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій та приведення національного законодавства у цій сфері у відповідність до права Європейського Союзу є ратифікація Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027) [3].

У відповідності до пункту 1 ст. 2 вказаної Угоди Україна бере участь у програмі «Цифрова Європа» згідно з принципами та умовами, встановленими статтею 451 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, і Протоколом III до неї, Регламентом (ЄС) 2021/694, а також будь-якими іншими нормативно-правовими актами, що стосуються реалізації програми «Цифрова Європа», в їхніх останніх редакціях, і відповідно до конкретних умов, передбачених цією Угодою.

Якщо інше не передбачено умовами, зазначеними в пункті 1 ст. 2 Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027), включно з імплементацією статті 12 (6) Регламенту (ЄС) 2021/694, юридичні та фізичні особи, які зареєстровані в Україні, можуть брати участь у заходах програми «Цифрова Європа» на умовах, рівнозначних тим, що застосовуються до юридичних та фізичних осіб, які зареєстровані у Європейському Союзі, з урахуванням дотримання обмежувальних заходів Європейського Союзу [3].

Програма «Цифрова Європа» – це програма фінансової підтримки ЄС (7,5 млрд. євро на 7 років), яка забезпечує фінансування проєктів за п'ятьма напрямками: суперкомп'ютер, штучний інтелект, кібербезпека, цифрові навички, забезпечення широкого використання цифрових технологій в економіці та суспільстві, метою якої є зміцнення та просування потенціалу Європи в ключових сферах цифрових технологій шляхом всестороннього розгортання [4].

Програма підтримує державні органи, неурядові організації та приватних суб'єктів, малі та середні підприємства у ЄС та за його межами. Статтею 10 Регламенту (ЄС) 2021/694 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2021 року про започаткування Програми та скасування Рішення (ЄС) 2015/2240 передбачено асоційовану або частково асоційовану участь країн Європейської політики сусідства. Участь у Програмі передбачає укладання відповідної угоди та сплату фінансових внесків [4].

Україна бере участь як асоційована країна та сприяє досягненню конкретних цілей програми «Цифрова Європа», визначених статтею 3(2) (a), (b), (d) та (e) Регламенту (ЄС) 2021/694 в останній редакції.

Приєднання до Програми сприятиме реалізації цифрових проектів в Україні, посилить співпрацю з міжнародними партнерами шляхом підтримки у рамках Програми проектів, заснованих на принципах цифрового законодавства і політики ЄС, сприятиме виконанню зобов'язань України за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, зокрема Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [4].

Серед переваг участі для українського бізнесу: розвиток інноваційної та цифрової інфраструктури; залучення українських експертів / спеціалістів відповідного профілю до реалізації спільних міжнародних проектів; доступ до європейських інструментів конкурсного фінансування та можливість отримати грантову підтримку на реалізацію ідеї (пілотного проекту); розгортання й оптимальне використання цифрових потужностей, інтероперабельності тощо [4].

Таким чином, участь України в програмі «Цифрова Європа» є важливим етапом інтеграції національної держави до ЄС та адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу у сфері використання та розвитку інформаційних технологій.

Перспектива подальшого дослідження даної теми обумовлена необхідністю дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій в окремих державах-членах ЄС.

Література:

1. What is GDPR, the EU's new data protection law? GDPR.EU. URL: <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/> (дата звернення: 01.06.2024).

2. Снопко О. Як Верховний суд США поступово стає регулятором у сфері соціальних мереж. Опора. Tech. 10.03.2023. URL: https://www.opora.ua/org/polit_ad/iak-verkhovnii-sud-ssha-postupovo-staie-regulatorom-u-sferi-sotsialnikh-merezh-24609 (дата звернення: 02.06.2024).

3. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027): Закон України від 23 лютого 2023 р. № 2926-IX. Дата оновлення: 01.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2926-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

4. Україна приєдналася до програми Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027). Вища школа адвокатури НААУ. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/ukrayina-prijednalasia-do-programi-jeuropeiskogo-soiuzu-cifrova-jevrope-2021-2027> (дата звернення: 01.06.2024).